

PETER VRONSKÝ

DÉROUVÍ VRAZI

PROČ A JAK SE UDÁLY NEJHORŠÍ
ZLOČINY V DĚJINÁCH LIDSTVA

 GRADA

S PŘEDMLUVOU
PhDr. ANDREJE
DRBOHLAVA

PETER VRONSKY

SÉRIOVÍ VRAZI

Proč a jak se udály nejhorší zločiny v dějinách lidstva

PETER VRONSKÝ

DÉROUVÍ VRAZI

PROČ A JAK SE UDÁLY NEJHORŠÍ
ZLOČINY V DĚJINÁCH LIDSTVA

GRADA

S PŘEDMLUVOU
PhDr. ANDREJE
DRBOHLAVA

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

SONS OF CAIN

A History of Serial Killers from the Stone Age to the Present

Copyright © 2018 by Peter Vronsky

Translation © Martin Vondráček, 2023

© Grada Publishing, a. s., 2023

Z anglického originálu *Sons of Cain: A History of Serial Killers from the Stone Age to the Present*, vydaného v roce 2018 nakladatelstvím BERKLEY, součástí Penguin

Random House LLC, přeložil Martin Vondráček

Odpovědná redaktorka Markéta Šlaufová

Redakční úpravy Monika Jitřenková

Korektura Marie Gonzálezová

Grafická úprava a sazba Roman Křivánek, Art007

Obálka Ondřej Mikulecký

Grada Publishing, a. s.,

U Průhonu 22, Praha 7

Vydala Grada Publishing, a. s. v Praze roku 2023 jako svou 8649. publikaci

Tisk Tiskárny Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-271-6979-5 (ePub)

ISBN 978-80-271-6977-1 (pdf)

ISBN 978-80-271-2041-3 (print)

Na památku Davea Walkera, zavražděného u Brány smrti
v kambodžském Angkor Wat 14. února 2014.

—

„Chci tibetský nebeský pohřeb se sebemrskáči,
kteří se pokoří za zvuku hudby.“

Obsah

PŘEDMLUVA	13
I O PŮVODU DRUHŮ: VÝVOJ SÉRIOVÝCH VRAHŮ	17
1. <i>Sérioví vrazi: Stručný úvod druhů</i>	19
<i>MONSTRUM</i>	22
VZNIK TERMÍNU „SÉRIOVÝ VRAH“	29
VZNIK KATEGORIÍ SÉRIOVÝCH VRAHŮ	33
NÁRŮST POČTU SÉRIOVÝCH VRAHŮ V 70. A 80. LETECH	36
BLÍZKÁ SETKÁNÍ TŘETÍHO DRUHU SE SÉRIOVÝMI VRAHY	38
NOVÁ DEFINICE SÉRIOVÝCH VRAHŮ	46
NOVÝ SVĚT: SÉRIOVÁ EROTOFONILIE	50
NOVÁ HISTORIE SVĚTA MONSTER	53
2. <i>Genesis: Trojjediný plazí zombie mozek sériového vraha z doby kamenné</i>	55
JAK VZNIKÁ SÉRIOVÝ VRAH: SOUČASNÉ TEORIE	57
ČTYŘI PILÍŘE PŘIROZENÉHO VÝBĚRU A TROJJEDINOST MOZKU	59
OD PLAZÍCH SEXUÁLNÍCH NÁSILNÍKŮ POJÍDAJÍCÍCH SVÉ OBĚTI	
K CIVILIZOVANÝM SÉRIOVÝM VRAHŮM: ŠIRŠÍ DĚJINY LIDSTVA	62
NEJSTARŠÍ ODLOŽENÝ PŘÍPAD: SÉRIOVÉ VRAŽDĚNÍ NEANDRTÁLCŮ	64
NEKROFOBIE A ZRŮDNÁ „UPÍŘÍ POHŘEBIŠTĚ“	66
HYPOTÉZA TECHNO-HUMANITÁRNÍ ROVNOVÁHY	70
CIVILIZOVANÝ SÉRIOVÝ VRAH	73
3. <i>Psychopathia Sexualis: Psychologie sériového sexuálního vraha v civilizované společnosti</i>	77
PSYCHOPATHIA SEXUALIS: PŘEHLED PARAFILÍ	79
VÝCHOVA KAINA: PROMĚNA DÍTĚTE V SÉRIOVÉHO VRAHA	83

DETRAUMATIZOVÁNÍ „ŠTĚSTNÍ“ PARAFILICI	88
„ZPUSTOŠENÉ MAPY LÁSKY“: OD LÁSKY K CHTÍČI, OD DÍTĚTE K PARAFILNÍMU SÉRIOVÉMU VRAHOVI	89
OD PŘEDSTAVIVOSTI K REALITĚ: ZTVÁRŇOVÁNÍ NUTKAVÝCH VRAŽEDNÝCH FANTAZIÍ	92
SÉRIOVÝ VRAH: OPOJENÍ Z DRUHÉ VRAŽDY	96
II. KRONIKA SÉRIOVÝCH VRAHŮ: RANÁ HISTORIE MONSTER	103
4. Úsvit mrtvých: Modernita sériových vrahů	105
SÉRIOVÉ ZABÍJENÍ A VOLNÝ ČAS	106
SÉRIOVÍ VRAZI Z ŘAD STAROVĚKÝCH ARISTOKRATŮ: KRVEPROLITÍ A MOC	108
PŘEDMODERNÍ SÉRIOVÉ ZABÍJENÍ: TRAUMA JAKO SOUČÁST BĚŽNÉHO ŽIVOTA	111
SÉRIOVÉ ZABÍJENÍ: TIŠTĚNÁ MÉDIA, URBANIZACE A „ADMINISTRATIVNÍ STÁT“	112
ÚSVIT BEZVÝZNAMNÝCH MRTVÝCH: „NUTKÁNÍ NAPODOBOVAT“	114
URBANIZACE A POHYB MODERNÍCH SÉRIOVÝCH VRAHŮ	116
5. <i>Lupina Insania</i>: Kriminalizace vlkodlaků a Červená karkulka jako oběť, 1450–1650	121
VLKODLAK NEBO LYKANTROP	123
SVORNOST V KRIZI A KRIMINALIZACE VLKODLAKŮ	130
SÉRIOVÍ LYKANTROPOVÉ PŘED SOUDEM	134
OBHAJOBA SÉRIOVÝCH LYKANTROPŮ	149
KLINICKÁ LYKANTROPIE–LYKOMANIE LUPINA INSANIA	153
MALÁ „BEZVÝZNAMNÁ MRTVÁ“ ČERVENÁ KARKULKA: OBJEVENÍ PROSTITUTKY JAKO PREFEROVANÉ OBĚTI	155
6. <i>Malleus Maleficarum</i>: Velký hon na čarodějnice jako sériové vraždění žen	161
SKUTEČNÁ EPIDEMIE SÉRIOVÝCH VRAŽD: HON NA ČARODĚJNICE, NEBO ZABÍJENÍ ŽEN?	163
„DÁBELSKÁ LOGIKA MUČÍCÍCH PROCESŮ“	164
ÚPADEK A ZÁNİK SÉRIOVÝCH VRAHŮ, 1650–1800	170
7. <i>Rozparovači před Jackem</i>: Vzestup moderních sériových vrahů v Evropě v letech 1800–1887	175
ODVÁŽNÝ NOVÝ SVĚT, JAKÝ TU JEŠTĚ NEBYL	184
DUMOLLARD VERSUS ALBERT DESALVO, „BOSTONSKÝ ŠKRTIČ“	197
FETIŠ SLUŽEBNÉ	199
„STRATEGIE SERIALIZACE“: PROMĚNA BICHELA V SÉRIOVÉHO FETIŠISTICKÉHO ROZPAROVAČE	208

8. <i>Zpět v USA: Vzestup moderního amerického sériového vraha</i>	231
9. <i>Příprava na Whitechapel: Sexuální zločiny v Británii před Jackem Rozparovačem</i>	261
BRITSKÁ MONSTRA A VRAŽDY	269
III. NOVÝ VĚK MONSTER: VZESTUP MODERNÍHO SÉRIOVÉHO VRAHA	281
10. <i>Predátor: Jack Rozparovač a vraždy ve Whitechapelu, 1888</i>	283
KANONICKÝCH PĚT VRAŽD JACKA ROZPAROVAČE	287
„ŠESTÁ“ PRVNÍ OBĚŤ	297
PROFILOVÁNÍ JACKA ROZPAROVAČE V ROCE 1888	299
PROFILOVÁNÍ JACKA ROZPAROVAČE DNES	302
PREDÁTOR: GEOPROFILOVÁNÍ JACKA ROZPAROVAČE A OCCAMOVA BRITVA	310
ZABIJÁCI CHTÍČE: „ŠÍLENÝ DIALOG LÁSKY A SMRTI V BEZMEZNÉM APETITU“	315
11. <i>Francouzský rozparovač: Kriminalistika sériových vražd v Belle Epoque, 1897</i>	319
ÉMILE FOURQUET A ANALÝZA VAZEB	326
ROZHOVORY SE SÉRIOVÝMI VRAHY: UMĚNÍ A VĚDA O VÝSLEDKU PSYCHOPATŮ	336
12. <i>Rudý příliv se zvedá: Sérioví vrazi v první polovině 20. století, 1900–1950</i>	351
CELOSVĚTOVÝ NÁRŮST POČTU SÉRIOVÝCH VRAHŮ	352
SÉRIOVÉ VRAŽDY V USA V LETECH 1900–1950	355
DEFINOVÁNÍ VRAHA TYPU TED BUNDY – POSTMODERNÍ SADIST RAFFINÉ (JEMNÝ SADISTA), 1949	359
13. <i>Americká gotika: „Zlatý věk“ sériových vrahů, 1950–2000</i>	363
ÚSVIT ZLATÉHO VĚKU	366
POHŘEŠOVANÉ OSOBY A VELKÁ „EPIDEMIE“ SÉRIOVÝCH VRAHŮ	370
KONGRES A „EPIDEMIE SÉRIOVÝCH VRAHŮ“, 1981–1983	373
VZESTUP A ÚPADEK PROGRAMU ViCAP (VIOLENT CRIMINAL APPREHENSION PROGRAM)	377
SOUMRÁK ZLATÉHO VĚKU	382
14. <i>Diabolus in Cultura: Kultura sériového znásilňování, „nejlepší generace“ a její Kainovi synové</i>	387
DIABOLUS IN CULTURA	389
DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA JAKO POSLEDNÍ „DOBŘÁ VÁLKA“ A „NEJLEPŠÍ GENERACE“, KTERÁ V NÍ BOJOVALA	395
POVÁLEČNÉ SADISTICKÉ „ŠESTÁKOVKY“ A DETEKTIVNÍ BRAKY: „... DIVNÁ VĚC.“	398
„TSUNAMI CHTÍČE“: AMERIČANÉ A ZNÁSILNĚNÍ V EVROPĚ	406
ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	
HYPOTÉZA O EPIDEMII SÉRIOVÝCH VRAHŮ VYVOLANÉ OTCOVSKÝM TRAUMATEM ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	419
ZABÍJENÍ PRO KULTURU	422

ZÁVĚR	
<i>Syndrom Pogo: Myslíci stádo šílenců v soumraku zlatého věku sériových vrahů</i>	431
VYSVĚTLENÍ ZJEVNÉHO POKLESU POČTU SÉRIOVÝCH VRAHŮ	436
ZÁVĚR: SYNDROM POGO	446
DOSLOV	
„I sérioví vrazi potřebují obětí“	453
POZNÁMKY	469

Vážení čtenáři,

právě se chystáte číst temnou knihu plnou bezbřehého násilí. Je v ní bolest, utrpení, jizvy na duši či strach, obrazy bezbrannosti, krvelačné touhy ničit a mít moc nad druhými stejně jako ztráta blízkých. To všechno je ostrým, trpkým i hořkým kořením těch nejhorších zločinů, jakých je člověk schopen. Odporné sousto zla, které je nucen autor, spisovatel nebo historik zločinu, kterým je právě i Peter Vronsky, dlouze převalovat ve své mysli. Uléhat s těžkostí této nastřádané temnoty a probouzet se v napětí, jak tuto tíži zlehčit a obalit slovy srozumitelnosti všem, kteří chtějí podobné temnotě porozumět. Takové knihy o sériových vrazích prostě jsou. Stránky popsané krvavým inkoustem.

Tuhle tíži znám a také vím, že přemýšlivý čtenář této či podobných knih si nejpozději po několika prvních přečtených stránkách těžce oddychne a zamyslí se nad tím – proč někdo píše takové knihy? Co jej k tomu vede? To jistě sám musí být masochistický šílenec, pomyslí si. Pak se ale přistihne v pasti uvědomění, že sám již chvíli tuto knihu čte. Možná se v knihkupectví zastydí, rozhlédne se, zda byl přistižen s tou strašnou knihou v ruce, a chvíli nejistě pře-

šlapuje. Pak knihu rázně odloží a s děsem ve tváři a krůpějemi potu na čele utíká do oddělení romantické beletrie. Nebo naopak nechá úvahy poletovat v meziprostoru a čte dál. O pár minut později si již zakoupenou knihu nese z knihkupectví domů. Třeba zprvu doufal, že se mu dostane odpovědí, a teď tu sedí a má naopak čím dál více otázek. To je ta past. To jsou ta klepeta přemýšlivé duše.

Kniha Petra Vronského není (a chci věřit, že i samotný autor si je toho vědom) knihou psanou pro odborníky. Nepouští se do hloubek současného poznání ve vývojových, biochemických, genetických či environmentálních souvislostech, ale provede vás po povrchu obecným srozumitelným vhledem do problematiky fenoménu sériových vrahů. Otevírá svou knihou letným průletem důležitou antropologickou perspektivou v historickém kontextu, která nahlíží toto téma nikoliv pouze jako něco nového v naší realitě, ale jako červenou linii druhu, zapomenutou, nezmiňovanou nebo záměrně opomíjenou. Spíše jazykem beletrie, populární noty a žurnalistiky čtenářům představí obecný kontext pojmů a příběhů, jež stojí za základem relativně moderních dějových linek kriminálních seriálů a příběhů, ať už na reálném podkladu, nebo smyšlených obrazech. Tato kniha je snesitelnou a stravitelnou formou edukace, která je nezbytná. Pokud nebudeme poznávat a studovat odstíny zlého, budeme jej odmítat v potřebě být obkloповán jen dobrým a hezkým, pak pravděpodobně dostatečně obezřetně nepřijmeme podstatu lidského predatorního nastavení se všemi extrémy, ale hlavně se vůči zlu staneme snadněji slepí a liknaví, čímž se jako společnost i jednotlivci můžeme stát méně odolnými přijímat a zvládat důsledky lidské temnoty, pokud se přiblíží našemu okolí.

Bona fide

PhDr. Andrej Drbohlav

I

O PŮVODU DRUHŮ: VÝVOJ SÉRIOVÝCH VRAHŮ

1.

Sérioví vrazi: Stručný úvod druhů

Na počátku bylo Slovo.

- JAN 1:1

Když jsem narazil na svého prvního sériového vraha, vůbec jsem netušil, že něco takového existuje. Pojem „sériový vrah“ byl neznámý – pouze s výjimkou úzce spjatého světa odborníků na lidské chování v FBI a vyšetřovatelů vražd, kteří se v 70. letech 20. století potýkali s náhlou vlnou nevyřešených případů napříč různými okresy, jenž se zdály být propojené jedním neznámým pachatelem. Ted Bundy, který zabil nejméně třicet šest mladých žen v šesti státech, by mohl figurovat jako prototyp postmoderního sériového vraha té doby. Ale ve filmech, v literatuře, ať už založené na skutečných faktech, nebo ve fikci, ve zprávách, v pop-kultuře, a dokonce ani v soudní psychiatrii neexistoval žádný dohodnutý termín pro to, co Ted Bundy představoval nebo s čím jsem se já setkal a pro co už dnes máme „slovo“: sériový vrah.

Moje krátké setkání – první ze tří náhodných setkání s různými sériovými vrahy, ještě dříve než byli odhaleni a zatčeni – se odehrálo jednoho prosincového nedělního rána v New Yorku. Byl jsem na víkend ve městě a potřeboval jsem najít levné místo, kde bych mohl do pondělka přespat. Rozhodl jsem se vyzkoušet hotel na západním konci 42. ulice v nejvzdálenějším cípu Times Square.

Na rozdíl od té rodinné a turisticky přívětivé verze, jakou známe dnes, bylo v 70. letech okolí Times Square a 42. ulice (přezdívané jako „Dáblova čtyřicátá“ nebo pouze „Dáblova“) opravdu odporné. Promoklé stánky s tvrdým pornem pro „dospělé“, erotické show s živým sexem, podřadná kina s nepřetržitým promítáním brakových filmů, obchody se zbraněmi, veřejné domy, striptýzové kluby, krámky se suvenýry, hot-dogy a také ty, kde vám to udělali rukou, pouliční prodavači drog, feťácká doupata, levné noclehárny a prostitutky všech věků, tvarů a pohlaví. Byl to newyorský, neony ozářený Whitechapel i s jeho vlastním Rozparovačem; a já to měl brzy zjistit.

V roce 1979 bylo v New Yorku čtyřicet tisíc prostitutek¹ pracujících v ulicích nebo ve veřejných domech, což bylo takové množství, že newyorská policie musela postavit podél chodníku na osmé avenue zátarasy, aby dívky a jejich pasáci nevtrhli na silnici a neblokovali dopravu.

Pokud jste zrovna nespěchali na autobusové nádraží nebo z něj, ocitli jste se v Dáblově čtyřicáté z jednoho ze čtyř důvodů: koupit, prodat, být prodán nebo být loven, tedy pokud jste byli tak hloupí nebo lehkomyslní. V roce 1979 v New Yorku došlo k 2092 vraždám a o rok později už jich bylo 2228. V roce 1990 toto číslo vyšplhalo na rekordních 2605.² Byl to nebezpečný trend. V jediném bloku na 42. ulici mezi Sedmou a Osmou avenue bylo každoročně nahlášeno 2250 zločinů, což je více než ve kterémkoliv jiném bloku v New Yor-

ku, a 30–40 procent z toho byly vážné zločiny (vraždy, znásilnění, loupeže).³

Když jsem toho nedělního rána za rozbřesku dorazil do hotelu, měl jsem za to, že mám o tom místě celkem dobrou představu. New York už jsem navštívil kvůli filmům, dokumentům a dalším *ostřejším* věcem mnohokrát předtím. Občas jsem přespával v jednom z ušmudlaných hotelů kolem Times Square, ale tohle bylo vůbec poprvé, kdy jsem zabrousil dál než k Desáté avenue, do sousední čtvrti, která se od roku 1880 nazývá Hell's Kitchen. Dneska to tam praská ve švech módními gurmánskými restauracemi a hipsterskými bary a celá luxusní čtvrť plná apartmánů byla přejmenována na Clinton. Ale v 70. letech to byla stále tzv. Pekelná kuchyně. Mezi lety 1968 a 1986 tady členové irského gangu Westies zabili šedesát až sto lidí, jejichž těla rozřezali na kousky ve vanách čínžovních domů, kde jsou dnes všechny ty roztomilé a příjemné restaurace.

Nebyl jsem si jistý, že tady chci strávit noc, ale bylo to příjemně blízko k filmovému studiu, kam jsem potřeboval druhý den ráno zajít, než nastoupím na letadlo domů, a moc to nestálo. Takže ještě předtím, než jsem se upsal tomuhle průměrně velkému čtyřpatrovému hotelu, jsem se rozhodl projít po chodbách a trochu se tu porozhlédnout, abych zjistil, jak moc špatné to je a koho nebo co bych tu mohl potkat.

Čekal jsem v malé hale na výtah, který se zdál být už navěky zaseknutý někde ve vyšším poschodí. Štvalo mě to. Byl jsem mladý a netrpělivý. Takže když výtah konečně sjel do přízemí a dveře se otevřely, věnoval jsem tomu pitomci, co mě tady celou věčnost zdržoval, obzvlášť protivný pohled, ačkoliv to pravděpodobně celé netrvalo déle než minutu.

Vypadal jako... no, jako nikdo. Obyčejný člověk. Jenom další běloch těsně po třicítce. Jedinou divnou věcí na něm bylo, že se mu

navzdory chladu čelo lesklo potem. Jak vystupoval z výtahu, vrazil do mě, jako bych tam vůbec nebyl – prošel skrz mě –, a praštil mě do holeně měkkou sportovní taškou s popruhy, ve které měl něco jako bowlingové koule; kulaté, tvrdé a těžké. Neřekl ani slovo, natož aby se mi omluvil nebo se alespoň ohlédl. Vypadal tak obyčejně, že kdyby mě někdo požádal, abych ho popsal pro sestavení policejního identikitu, nedokázal bych to. Ale právě proto, že mě našel, prohlédl jsem si ho dost na to, abych ho při dalším setkání alespoň poznal. Poslední pohled jsem mu věnoval už z výtahu zpoza zavírajících se dveří. Byl ke mně zády a klidně kráčel s taškou přes rameno k východu na ulici.

Bylo to naprosto náhodné setkání s monstrem, člověkem, který ve svém pokoji brutálně spoutal, umlčel, znásilnil, mučil a zabil dvě prostitutky a pak jim uřízl hlavy a ruce a nacpal si je do tašky. Ve chvíli, kdy jsem vcházel do hotelové haly, pokládal jejich bezhlavá torza zpět na kreví promáčenou matraci, poléval je náplní ze zapalovače a škrtal sirkou. Pak vyšel i s jejich ostatky v tašce z pokoje a klidně sjel výtahem do přízemí, kde jsem tak netrpělivě supěl a přešlapoval.

Samozřejmě, že jsem v tu chvíli o ničem z toho nevěděl.

MONSTRUM

Všiml jsem si ho pouze a jedině proto, že mě našel. V opačném případě by se to nestalo. Dnes už se jen dohaduji – jak jen analytik/profilovač může –, že držel dveře výtahu otevřené, dokud nebyl spokojený s tím, jak se oheň rozšířil. Obsesivně dychtil po naprosté kontrole místa činu, jakou hledají jen sérioví vrazi při zbytečných pokusech o naplnění své touhy tím, co dělají. Pro ně je to *všechno* jenom o kontrole. Ta je pro sériové vrahy zcela zásadní.

Cesta výtahem byla lehkovážný čin, zvláště po založení požáru, protože to znamenalo, že musel projít kolem recepčního pultu. A přesně taková lehkomyšlnost je se sériovými vrahy také neodmyslitelně spjatá. Já bych šel po schodech, ale já nejsem sériový vrah.

A přesně takhle nestydatá lehkovážnost nakonec vedla k jeho zatčení. O šest měsíců později se v květnu 1980 vrátil do jednoho motelu v New Jersey, kde před méně než třemi týdny mučil a zavraždil další prostitutku a nacpal její spoutanou, zmlácenou a zohavenou mrtvolu pod postel. Tam ji příštího rána našla uklízečka. Nikdo z hotelu si ho nevšiml nebo nepamatoval. Až takhle byl *nevýrazný*. Teprve, když tou dobou již značně vyděšení zaměstnanci motelu slyšeli z jeho pokoje ženský křik, byla přivolána na místo policie.

A takhle byl zadržen a identifikován třiatřicetiletý Richard Francis Cottingham alias „Řezník z Times Square“. Jeho poslední oběť, osmnáctiletou prostitutku Leslie Ann O'Dellovou, zachránili a ona proti němu svědčila u soudu.

Richard Cottingham, který po svém zatčení řekl policii: „Mám problém se ženami“, vyrůstal v New Jersey ve stabilní, přísně katolické rodině z vyšší střední třídy. Matka byla v domácnosti, zatímco otec vedl pojišťovací firmu na Manhattanu. Jejich syn „Richie“ byl středoškolská atletická hvězda a zdálo se, že má dobré vychování. Po promoci si začal velmi dobře vydělávat jako počítačový specialista ve firmě Blue Cross Insurance na Manhattanu. A stejně jako jeho otec dojížděl z domova v New Jersey, kde žil společně se svou ženou a třemi dětmi. Ale kromě toho vedl ještě druhý, tajný život. Měl dvě milenky, obě zdravotní sestry, které o sobě navzájem nevěděly, a řadu nezávazných přítelkyň, oblíbené ženy z eskortu a náhodné známosti. A jednou za čas, kdykoliv dostal chuť, jednu z nich mučil, znásilnil a nakonec zabil. Nejméně tři z obětí se s ním znaly lépe, ale preferoval spíše náhodné ženy, které si vybral na ulici nebo

v baru. Cottingham pracoval od čtyř hodin odpoledne do půlnoci a páchal tedy své brutální sadistické vraždy mezi schůzkami s milenkami, prací a dojížděním za rodinou do Lodi v New Jersey.

Cottingham byl nakonec usvědčen z pěti vražd a nedávno (v roce 2010) se zničehonic přiznal k šesté, kterou spáchal před třiačtyřiceti lety. Je podezřelý z nejméně třiceti až padesáti nevyřešených vražd v New Yorku a New Jersey spáchaných v letech 1967 až 1980. (Fotografie z místa činu a další ilustrace k této knize týkající se Richarda Cottinghama si prohlédněte na www.sonsofcainserialkillers.com.)

Poté, co jsem do něj toho rána doslova vrazil v hotelové hale, jsem vyjel výtahem nahoru. Ucítíl jsem a následně spatřil doutnající oheň, jemný kouř a drobný popílek poletující na chodbě přesně ve stejnou chvíli, kdy zareagovaly požární hlásiče. Hotel byl evakuován dřív, než jsem měl možnost vidět jakýkoliv těžký dým nebo plameny. Sešel jsem po schodišti do vnitřních garáží a ven na 42. ulici, zrovna když přijížděla požární auta. Nijak jsem v té zimě neokouněl a během jediného mrknutí oka jsem odcházel najít si něco jiného, aniž bych věděl, co se tam stalo.

Když jsem příštího rána dorazil do filmového studia, letmo jsem na recepci zahlédl noviny. Titulky hlásaly o požáru a bezhlavých tělech. Přestože jsem si uvědomil, že se to odehrálo v tom samém hotelu, kde jsem byl, ještě jsem si to nijak nespojil s chlápkiem u výtahu. Neměl jsem tehdy to dnešní všeobecné povědomí o sériových vrazích a o tom, co dělají, aby si můj mozek okamžitě toho pitomce s taškou plnou „bowlingových koulí“ s vraždami v patře propojil. V té době tak nikdo nepřemýšlel. Všechno zapadlo na své místo až mnohem později, po Cottinghamově zatčení, když jsem poprvé spatřil v novinách jeho fotku. Byl to ten pitomec, který mě zdržoval! Okamžitě jsem ho poznal. A ty „bowlingové koule“ najednou dostaly úplně jiný význam.

Jedna ze dvou bezhlavých obětí v hotelovém pokoji byla ještě mladistvá, jak odhadl přivolaný lékař, a nebyla nikdy identifikována. Do dnešních dnů zůstává Slečnou Neznámou. Druhou oběť ovšem policie měsíc po vraždě identifikovala. Žena měla na sobě luxusní kožené sandály na vysokém podpatku značky Philippe Marco, které policie vystopovala do obchodu v Paramu, což je vedlo k domněnce, že oběť žila v New Jersey. Policie se potom soustředila na místní ženy, které se začaly pohřešovat kolem data vražd, a nakonec našla vazbu mezi rentgenovými snímky páteře a jizvou po císařském řezu na bezhlavém těle a nemocničními záznamy patřícími dvaadvacetileté Deedeh Goodarziové, luxusní společnici žijící v Trentonu. Roku 1978, devatenáct měsíců před svou vraždou, porodila císařským řezem dívku, kterou ihned nabídla ve státě New Jersey k adopci.

Poté, co Deedeh identifikovali, byly okamžitě zveřejněny její fotografie z policejních zatčení za prostituci. Vypadala na nich opravdu jako z vyšší vrstvy, elegantní a vkusně oblečená, se smyslným pohledem, plnými rty, dlouhými černými vlasy a mandlovýma očima. Když se Deedeh nevrátila domů, v New Jersey se našli lidé, kteří o ni měli starost a rychle její zmizení nahlásili policii, což pomohlo vyšetřovatelům vystopovat její nemocniční záznamy.

Média uvedla, že se narodila v Kuvajtu, kde ji vychovali prarodiče. Do Spojených států ji přivedl ve čtrnácti letech její otec, který sem již dříve emigroval. Žila problémový život na Long Islandu a v New Yorku. Zhruba v šestnácti nechala střední školy a utekla z domova. Deedeh skočila jako luxusnější „holka na zavolání“ a pracovala v New Yorku, na Floridě, v Nevadě a v Kalifornii, než zakotvila v Trentonu v New Jersey.

Její smutný příběh, tvář a oči mě budou pronásledovat ještě celá desetiletí. Ve dvaadvaceti, když ji zavraždili, byla jen o rok mladší než tehdy já. Žasl jsem nad tím, jak dlouhou cestu musela Deedeh

ujít, než se setkala se *svým* sériovým vrahem, jen pouhé hodiny předtím, než jsem se s tím samým člověkem střetl i *já*.

Uvažoval jsem, co se stalo s její hlavou s těma nádhernýma očima a rozevlátými tmavými vlasy. S tou, do které jsem vrazil. Co s ní Cottingham udělal? Ať už se kvůli chybějícím hlavám snažila policie jakkoliv usilovně prohledat blízké okolí hotelu, a dokonce vyslali i potápěče pod hniající mola na nedaleké řece Hudson, nikdy je nenašli. Cottingham si je vzal s sebou na své poslední tajné místo.

Během těch desetiletí jsem se příležitostně zajímal o to, co se stalo s tou malou holčičkou, kterou dala Deedeh k adopci. Jako by ta drobná duše v záchranné kapsli, zoufale vypuštěná z chaosu matčina nešťastného života do bezpečí devatenáct měsíců před její brutální vraždou, byla jedinou stopou, kterou po sobě nechala. Přemýšlel jsem, jestli dívka unikla spárům státního systému, jakou drahou se vydala, kde skončila a jestli vůbec zná identitu své biologické matky a její osud. Představoval jsem si, jak proplouvá životem jako troska po havárii, vznášející se v něm následkem chaosu a vraždy.

A v té době jsem stále ještě neznal pojem „sériový vrah“, který by mě svým popisným charakterem uklidnil v pocitech o tom, do čeho jsem to vlastně v té hotelové hale vrazil. Vražda se mi jevila jako něco nadpřirozeně zruďného, podobně jako komiksové *Příběhy ze záhrobí*, které jsem četl jako kluk. Mohl jsem se stejně tak střetnout s Draculou, vlkodlakem, Frankensteinem nebo nějakým filmovým démonem.

Ve světě, kde sérioví vrazi ještě nebyli s konečnou platností pojmenováni, kategorizováni a popsáni, jsem byl zanechán jen s pocitem, že jsem se setkal s monstrem v tom starověkém smyslu původního latinského slova „*monstrum*“: „znamení nebo varování před vůlí bohů.“⁴

To setkání mělo navždy změnit způsob, jakým budu později o sériových vražích psát. Během marných pokusů sériové vrahy nějak zlidštit nebo „zesvětštit“ jejich zruďné vlastnosti většina současné literatury na toto téma koncept monstra odmítá. Jenže já se ocitl na úplně opačné straně startovní čáry. S jedním *monstrem* jsem se setkal. S takovým, které nemělo ani tak spojitost s vůlí bohů, ale s námi jako takovými, s naší společností. Začal jsem je vidět jako zruďné, znetvořené odrazy v pokrouceném zrcadle naší civilizace.

To krátké osobní setkání s monstrem inspirovalo moji snahu o porozumění fenoménu sériových vražd a jejich sociální a forenzní historie. Kde a kdy se takové první monstrum objevilo? Odkud se takoví lidé vzali a proč v posledních desetiletích dvacátého století tak dramaticky vzrostl jejich počet až k bodu, že jsem jednomu náhodně zkřížil cestu, a pak později dalšímu, a nakonec ještě *třetímu*? Bylo jich mezi lety 1970 až 2000 tolik, že jsem mohl potkat tři sériové vrahy – v New Yorku, v Moskvě a v Torontu –, všechny náhodou a ještě dříve, než byli za sériové vrahy označeni? Dlouhou dobu jsem si myslel, že tato tři setkání byla abnormálně neobvyklá, ale jak můžeme vidět, zas *tak* neobvyklá nebyla.

Jediná věc, která mě odlišuje od vás nebo od jiných lidí, kteří nevědomky a náhodně narazili na sériového vraha, je, že *já* jsem si později uvědomil, koho jsem to potkal. Většina lidí to naštěstí nikdy nezjistí.

Ačkoliv Cottingham nikdy nezískal takovou popularitu jako ostatní sérioví vrazi, fascinoval mnoho znalců na poli sériových vražd. Proslulý profilovač doktor Robert Keppel, který byl zapojen do případů super-sériových zabijáků jako Ted Bundy a Gary Ridgway zvaný „Vrah od Zelené řeky“, považuje Cottinghama za Mount Everest mezi sadistickými sériovými vrahy. Keppel napsal: „Roky po tom, co Cottinghama zavřeli, jsem se sám sebe ptal, co

mě na těch jeho vraždách tak neskutečně fascinovalo. Zčásti to byla úroveň sadistického mučení, kterou Cottingham na svých obětech prováděl. Neměl ve zvyku je zabít a až poté znesvětit jejich těla; nutil je prožít bolest a ponížení ještě předtím, než zemřely. A pak je znesvětil.“⁵

Nejvíce mě na mém krátkém setkání s tímto sériovým vrahem zasáhla jeho naprostá nevýraznost a normálnost. Cottingham nevypadal „dábelsky“ nebo jako zrůda. Nebylo na něm nic hrozivého. Neměl tesáky, rudé oči, zažloutlé drápy, ani se mu nekouřilo z tlamy. Nedíval se vyšinutým pohledem ani nevykazoval známky nervozity. Neplácal bláznivě páté přes deváté, nebyl pokrytý krví (i přesto, že právě uřízl hlavy dvěma ženám), ani neměl aristokratický šarm a vliv Hannibala Lectera. V nejhorším případě vypadal trochu strnule a měl prázdný pohled, ale podle mě přesně takhle vypadá ukojená touha po krvi.

Byl tak obyčejný, že ve chvíli, kdy jsem vystupoval v jeho patře z výtahu, jsem na něj už dávno zapomněl. A nepomyslel jsem na něj až do doby, kdy jsem spatřil jeho fotku v novinách.

Poté, co byl Cottingham dopaden, jsem začal hledat více informací, abych porozuměl tomu, co představoval. První opravdovou knihou o sériových vraždách, kterou jsem četl, byla *The Stranger Beside Me* (*Cizinec vedle mě*), vlivný počin Ann Ruleové z roku 1980 pojednávající o ikonickém sériovém vrahovi Tedu Bundym. Ovšem pojem „sériový vrah“ se v mém výtisku na stránkách neobjevil.

Před rokem 1980 se točily filmy a psaly články a knihy o sériových vrazích, jako byli Jack Rozparovač, H. H. Holmes, Albert Fish, Ed Gein, Bostonský škrtič, Samův syn, John Wayne Gacy a Škrtič(i) z Hillside, ale nikdo kromě policistů samotných, a to ještě velmi pří-

ležitostně, je nenazýval „sériovými vrahy“. A co je důležitější, nikdo je neklasifikoval jako zvláštní a unikátní druh vraha. Každý z nich byl samostatný případ.

Kniha kanadského sociálního antropologa Elliotta Leytona z roku 1986 *Hunting Humans: The Rise of the Modern Multiple Murderer* (Lovení lidí: Vzestup soudobého mnohonásobného vraha; poprvé publikována ve Spojených státech pod názvem *Compulsive Killers: The Story of Modern Multiple Murder*; *Kompulzivní zabijáci: Příběh soudobé mnohonásobné vraždy*) byla pravděpodobně první populární dílo, které komplexně popsalo fenomén sériových vrahů a jejich společenskou historii. A i když se na jeho stránkách pojem „sériový vrah“ objevil, stále ještě nebyl veřejnosti dost znám, aby ho vydavatel použil do názvu knihy.⁶

Jazyček vah psaní o sériových vrazech se houpal mezi obludností a psychologií, mezi mytologií a historií, mezi nadpřirozenou zrůdností a forenzní vědou. Ale celá staletí před rokem 1980 jsme neměli ani ponětí, co jsou zač, ani jak je popsat jinak než jako „monstra“.

VZNIK TERMÍNU „SÉRIOVÝ VRAH“

Než bylo vůbec možné pochopit, co je sériové zabíjení, potřebovali jsme pro takové jednání termín. Převážnou část moderní historie mu byly přiřazovány nálepky typu „vraždění náhodných obětí“, „rekreační zabíjení“, „vraždění podle vzoru“, „zabíjení kvůli vzrušení“, „psycho vraždění“, „sekvenční zabíjení“, „chorobné vraždění“, „mnohonásobné vraždění“, „zabíjení bez motivu“, „vraždění z vášně“, „horečné zabíjení“ a poněkud zavádějící „masové vraždění“, které je dnes definováno jako jediný čin s mnoha oběťmi. Nikdo se neshodl na jediném termínu ani na tom, co představoval, a nikdo

také neseřadil profily a charakteristiky různých mnohonásobných vrahů do skupin a kategorií.

Dnešní „sériový vrah“ je tak obecný a známý pojem jako třeba „papírový kapesník“, „lepící páska“ nebo „popelnice“. Ale před třiceti pěti lety připomínalo naše vnímání sériových vrahů první scény ze zombie filmů, kde všichni pobíhají na začátku zombie apokalypsy kolem a snaží se zjistit, co se s jejich civilizací stalo. Nějaká epidemie? Nebezpečný toxin? Genetická mutace? Patologické krvežíznivé běsnění? Mimosetský virus? Něco nadpřirozeného? A proč se ta zombie nákaza pořád rozšiřuje?

V roce 1979, kdy jsem se poprvé setkal se sériovým vrahem, už jsme si byli velmi dobře vědomi toho, co bylo později nazýváno „epidemií sériových vrahů“, a s bezprecedentním nárůstem sériových vražd ve Spojených státech a všude na světě se to jenom zhoršovalo, ale pořád jsme to nepojmenovali. Když jsem četl *The Stranger Beside Me*, chápal jsem, že Cottingham byl něco jako Ted Bundy, něco jako Jack Rozparovač, něco jako Bostonský škrtič, něco jako John Wayne Gacy, něco jako všichni ti nedávno ohlášení „mnohonásobní vrazi jednající podle vzoru a kvůli vzrušení“ z 60. a 70. let jako Edmund Kemper, Jerry Brudos, Juan Corona, Škrtič(i) z Hillside, Dean Corll, Samův syn a neidentifikovaný Zodiac. A přesto je mezi těmito vrahy víc rozdílů než podobností. Někteří se zaměřovali jenom na prostitutky ženského pohlaví, někteří jenom na gaye, někteří jenom na děti, někteří na mladé ženy. Někteří své oběti zohavovali; někteří ne. Někteří zabíjeli pouze holýma rukama, jiní provazem nebo punčochami, noži nebo pistolí. Někteří neměnili své zvyky, zabíjeli jenom na jednom jediném místě; jiní byli přelétaví a v honbě za svou obětí nacestovali tisíce mil. Někteří nechávali těla u silnice, zatímco jiní je vlastnoručně

zakopávali na tajných zapadlých „pohřebištích“. V podstatě dělali všichni to samé – zabíjeli mnoho obětí –, ale každý z nich to dělal svým vlastním způsobem nebo podle svého vlastního vzoru. A proto se k jejich popisu na počátku používal termín „vzorcoví zabijáci“.

Populární představa o sériových vrazech pochází z filmů jako *Psycho*, *Zběsilost*, *Drsný Harry*, *Rillington Place č. 10*, *Oči Laury Marsové*, *Deranged*, *Maniak* a *Terror Train*, z nichž většina byla inspirována skutečnými případy. Sérioví vrazi byli do značné míry vnímáni jako šílenci nebo nevysvětlitelná monstra jako neporaazitelný Jason z filmové série *Pátek třináctého* nebo Michael Myers z *Halloweenu*. Ve skutečnosti šly první *Halloween* a *Pátek třináctého* do kin v letech 1978 a 1980, dřív než se pojem „sériový vrah“ dostal do širšího povědomí.

Neexistovalo jediné slovo, na kterém by se všichni shodli, popisující tato bezohledná monstra a způsob, jakým fungují. A bez „Slova“ jsme neměli ani ponětí o „Věci“. Zatímco zákonodárné složky si uvědomovaly vzrůstající fenomén, média a zbytek veřejnosti tápaly ve tmě.

Teprve v květnu 1981 se poprvé v médiích objevily pojmy jako sériový vrah a sériová vražda. V článku týkajícím se Waynea Williamse, podezřelého z jednatřiceti vražd dětí v Atlantě v období mezi lety 1979 až 1981, *New York Times* napsaly:

Incident zdůraznil víru mnoha atlantských úředníků činných v trestním řízení a forenzních specialistů, že jen některé z vražd jsou činem „sériového“ nebo „vzorcového“ vraha...⁷

Pokud jsou *New York Times* americké národní „noviny dějin“, pak Wayne Williams je náš první „sériový vrah“ v dějinách. Neexis-

tuje jediný příběh o tom, kdo stvořil pojem „sériový vrah“, a je zcela pravděpodobné, že ho použilo hned několik lidí nezávisle na sobě. Podle pozdější autorky knih o skutečných zločincích Ann Ruleové ho poprvé použil kalifornský detektiv Pierce Brooks.⁸ Spisovatel Michael Newton poukazuje, že tento termín použil John Brophy ve své knize *The Meaning of Murder (Význam vraždy)* z roku 1966.⁹ Spisovatel Harold Schechter a odborník na kriminalistiku a deviance Lee Mellord zjistili, že náčelník berlínské policie Ernst August Ferdinand Gennat použil v roce 1930 termín „*serienmörder*“ k popisu zločinů Petera Kürtena.¹⁰

Já jsem našel nejstarší tištěné použití anglického termínu „sériové vraždy“ v anotaci přednášky o sadismu a antropologii, kterou roku 1948 předal Královské britské lékařské společnosti její autor, biblický učenec, historik a přeživší z koncentračního tábora Robert Eisler. Přednáška byla publikována posmrtně a s mnoha poznámkami roku 1951 s názvem *Man into Wolf: An Anthropological Interpretation of Sadism, Masochism and Lycanthrophy (Z člověka vlkem: Antropologické vysvětlení sadismu, masochismu a lykantropie)*. Při popisu vrozeného dětského sadismu Eisler napsal:

Sériové vraždění v dětských představeních „Punch and Judy“ je tak zábavné, protože loutky jsou vyrobené ze dřeva a zvuky ran znějí dutě a necitlivě. Nicméně tento zážitek je jistě neškodnou „abreakcí“ (psychickým uvolněním emocionálního napětí) způsobenou krutým naléháním dětství.¹¹

Osobně se domnívám, že nejpravděpodobnějším tvůrcem termínu „sériový vrah“, jak ho dnes známe, je agent FBI, odborník na lidské chování a profilovač Robert K. Ressler.¹² Ve svých pa-

mětech Ressler píše, že má pocit, jako by populární termín pro sériovou vraždu, „zabíjení náhodných obětí“, nebyl vhodný, protože ne všechny oběti sériových vrahů jsou *cizí* lidé. Ressler přednášel v roce 1974 na anglické policejní akademii, když zaslechl u popisu některých zločinů, že se mohou vyskytovat v „sérii“ – znásilnění, zhářství, loupeže nebo vraždy.

Ressler řekl, že mu ten popis připomněl filmařský termín pro krátké odpolední epizodní filmy vysílané ve 30. a 40. letech: „sériová dobrodružství“. Každá epizoda lákala obecenstvo týden co týden zpátky do kina díky svému otevřenému konci, tzv. cliffhangeru. Takové konce místo uspokojujícího závěru jen zvyšovaly napětí v publiku. Ressler cítil, že stejně tak sériový vrah po každé další vraždě prožívá „cliffhangerové“ napětí a touhu spáchat ještě dokonalejší vraždu, která by byla blíže jeho fantazii. Spíše než aby byli uspokojeni samotným vražděním, jsou sérioví vrazi nuceni cyklicky opakovat svoje činy, vraždy podle vzoru seriálového „cliffhangeru“. „Sériové vraždění“ byl podle Resslera velmi příhodný termín pro nutkavé mnohonásobné vraždy, o nichž se domníval, že se jimi zabývá.¹³

VZNIK KATEGORIÍ SÉRIOVÝCH VRAHŮ

A zatímco se Ressler potýkal se správným pojmenováním, jeho kolega John E. Douglas, pracovník oddělení FBI zabývající se behaviorálními vědami (dnes se jim říká analytici/odborníci na lidské chování), a forenzní lékařka Ann W. Burgessová vyzpovídali dvacet devět uvězněných sexuálních sériových vrahů a sedm „obyčejných“ sexuálních vrahů a ptali se jich na jejich dětství, fantazie a co si *oni* mysleli, že dělají. Tyto rozhovory provedené na přelomu 70. a 80. let

později vyústily v FBI v kontroverzní profilovací systém *organizovaných/neorganizovaných/smíšených* druhů sériových vrahů:

- *Organizovaní* sérioví vrazi svoje zločiny pečlivě plánují, trpělivě sledují své oběti, často využívají svého šarmu a lstivosti, aby je unesli nebo nad nimi získali kontrolu, přicházejí ozbrojeni a vybaveni pouty a pokoušejí se uklidit místo činu, aby zničili důkazy. Mají sklony přistupovat k obětím a unášet je z jednoho místa, zabít je na jiném a zbavovat se těla na třetím, proto je pro vyšetřovatele velmi obtížné sestavit časovou osu. Jsou chytrí, společenští, fyzicky atraktivní, ženatí nebo ve vztahu, výdělečně činní, dobře oblečení, mají doma čisto, řídí dobře udržované a čisté vozy, atd.;
- *Neorganizovaní* sérioví vrazi svoje zločiny neplánují, jednájí z náhlého popudu, spontánně využívají k únosu a podmanění oběti brutální sílu (prudce zaútočí). Chybí jim sociální dovednosti, aby své oběti okouzlili, často jsou to samotáři nebo tuláci a jsou nezaměstnaní. K usmrcení oběti využívají improvizované zbraně, které najdou na místě činu, a často mrtvá těla na témže místě prvního střetnutí po zabití opustí. Necháávají za sebou nepořádek se spoustou důkazů. Žijí v zaneřáděných bytech, jsou často fyzicky odpudiví a řídí zchátralé, neudržované vraky, atd.

Naneštěstí pro tento policejní systém jen velmi málo sériových vrahů spadá přesně do jedné nebo druhé kategorie. Většina z nich vykazuje známky obou, a proto FBI představila třetí kategorii, *smíšené sérioví vrazi*, která je kombinací prvních dvou.

Navzdory nedostatkům v *organizovaném/neorganizovaném/smíšeném* systému to byl průlom, první pokus rozčlenit jednotlivé sériové vrahy do kategorií nebo druhů se specifickými charakteristikami způsobem, který pomůže vyšetřovatelům na místě činu. Cílem tohoto výzkumu FBI nebylo ani tak odhalit tajemství psychologie sériového vraha, nýbrž pochopit, jak by mohla povaha místa činu přispět k identifikaci neznámého pachatele. Slavný výrok Johna Douglase tvrdí: „Pokud chcete porozumět umělci, podívejte se na jeho dílo.“

Výsledky těchto rozhovorů s uvězněnými delikventy byly publikovány roku 1988 v učebnici s názvem *Sexual Homicide: Patterns and Motives* (*Sexuální zločiny: Vzorce a motivy*), což byla jedna z prvních vědecko-akademických studií téměř výhradně zaměřených na sexuální sériové vrahy, jejich fantazie, dětství, charakteristiky a chování, která poskytovala základní návod k jejich profilování.¹⁴ Její tři autoři, Ressler, Douglas a Burgessová, patří mezi americké průkopníky v profilování sériových pachatelů a psychologické analýze místa činu společně s dřívějšími kolegy, jakými byli například Walter C. Langer, který ve 40. letech vytvořil pro americké tajné služby profil Adolfa Hitlera; psychiatr losangeleské policie dr. J. Paul de River (také 40. léta); newyorský psychiatr James Brussel, který věhlasně profiloval v 50. letech bombového útočníka George Meteskyho a v 60. letech Bostonského škrtiče; a z pozdější doby detektiv losangeleského policejního oddělení vražd Pierce Brooks, agenti FBI Howard Teten a Roy Hazelwood, michiganský forenzní psycholog Richard Walter a vyšetřovatel washingtonského úřadu státního návladního Robert Keppel.

Díky publikaci *Sexual Homicide* z roku 1988 nyní lépe rozumíme pojmu „sériový vrah“ a máme mnohem specifičtější,

i když primitivní návod, co to znamená. O tři roky později filmová adaptace románu Thomase Harrise *Mlčení jehňátek* široce zpopularizovala sériového vraha a profilovače z FBI jako atraktivní protivníky.

NÁRŮST POČTU SÉRIOVÝCH VRAHŮ V 70. A 80. LETECH

Pokud je vám stejně jako mně víc než padesát let, budete si ještě pamatovat svět bez strašáka v podobě sériových vrahů. Svět, který se nejprve jevil bezpečně a nevinně, ale později se změnil v místo, které ovládají zombiím podobná lidská monstra, vraždící jednu oběť za druhou.

Father Knows Best (Táta to ví nejlíp) a *Leave It to Beaver* (Nechte to na Bobrovi) byly více než otřepané televizní seriály z přelomu 50. a 60. let; v té době panovala skutečná naivita, zvláště pokud jste byli dítě. Jen málokdo si tenkrát představoval svět, ve kterém by otec z *Leave It to Beaver* mohl pohrřbívát těla ve sklepě nebo znásilňovat Beavera, zatímco matka by se nechávala fotit do vyzývavých inzerátů, aby k nim přitáhla další oběti, a velký bratr Wally by mučil rodninou kočku a masturboval přitom nad časopisem nebo špehoval za sousedovic oknem s nožem v ruce.

V nevinných 50. letech vám vozili mlékaři v zářivě bílé uniformě průhledné skleněné láhve mléka až před dům. Neprodávalo se v potištěném povoskovaném papíru s tvářemi pohřešovaných dětí. Ještě na začátku 60. let lidé opravdu nechávali odemčeno a okna dokořán.

Ale koncem tohoto desetiletí se *všechno* změnilo. Nakažlivost vzrůstajícího počtu sériových vražd v té době je až šokující.

- Podle databáze sériových vrahů vytvořené na Florida Gulf Coast University a Radford University se z 2236 zaznamenaných sériových vrahů ve Spojených státech mezi lety 1900 až 2000 objevilo 82 procent (1840) mezi lety 1970 až 2000¹⁵;
- Jiná studie zahrnující 431 případů sériových vražd ve Spojených státech z let 1800 až 2004 ukazuje, že 65 procent (234 případů) se stalo mezi lety 1970 až 2004¹⁶;
- Během pětadvacetiletého období (1970–1995) došlo k desetinásobnému nárůstu aktivních sériových vrahů oproti 169 letům mezi roky 1800 a 1969¹⁷.

Nárůst sériových vrahů ve Spojených státech v těchto třiceti letech exponenciálně převyšoval nárůst populace. V 80. letech to takovým způsobem připomínalo nákazu, že fenomén sériových vražd začalo zkoumat atlantské Centrum pro kontrolu nemocí a v Kongresu se o této problematice konalo několik slyšení.¹⁸ (Více o „epidemii sériových vrahů“ najdete ve 13. kapitole.)

Jen zvažte frekvenci spojení „sériový vrah“ v *New York Times*. V deseti letech od jeho prvního výskytu v roce 1981 se v novinách pojem „sériový vrah“ objevil 253krát; v dalších deseti letech (90. léta) to bylo 2514krát.¹⁹

V oněch 90. letech se sériové vraždění stalo hlavním zdrojem obsesivní zábavy, a to nejen pro těch pár vrahů, kteří to všechno páchali, ale také pro miliony konzumentů sledujících filmy a televizi nebo hltajících jednu knihu za druhou. Existovaly kartičky se sériovými vrahy, kalendáře a fan-kluby a sběratelé věcí spojených se sériovými vrahy. Sérioví vrazi se tak začlenili do americké pop-kultury, že si vydobyli místo mezi dinosaury, kovboji, baseballem a zombie.

BLÍZKÁ SETKÁNÍ TŘETÍHO DRUHU SE SÉRIOVÝMI VRAHY

Sedm let po mém náhodném setkání s Cottinghamem v New Yorku jsem jel dělat něco pro CNN. Ted Turner tehdy začínal a CNN najímala v Atlantě, kde mělo Turnerovo vysílání základnu, mnoho lidí a techniků ze zpravodajských štábů lokálních televizí. Skoro všichni moji spolupracovníci mi vyprávěli vlastní příběh o setkání s atlantským sériovým vrahem Waynem Williamsem, který u místních zpráv hledal práci jako kameraman na volné noze. Když jsem je poslouchal, připadal jsem si kvůli svému setkání s Cottinghamem v roce 1971 mnohem méně ojedinele.

A pak jsem v listopadu 1990 náhodně potkal svého *druhého* sériového vraha.

Při natáčení dokumentu v Moskvě ve stanovém městečku plném demonstrantů jsem zpovídal nechvalně známého sériového vraha Andreje Čikatila alias „Rudého rozparovače.“ Bylo to jen pár týdnů předtím, než se vrátil na svou rodnou Ukrajinu, aby tam zabil svou padesátou třetí oběť a následně byl zatčen. Dlouhá léta zabíjel, mučil a občas dokonce pojídal ženy, mladistvé a malé děti obou pohlaví, a když ho chytili, padesát tři obětí ho katapultovalo na vrchol seznamu nejproduktivnějších sériových vrahů všech dob. (Momentálně je na šestém místě.)²⁰

Na rozdíl od mého neohrabaného tichého střetu s mnohem nevýraznějším Cottinghamem o jedenáct let dříve tohle setkání zahrnovalo několikaminutovou konverzaci (umím rusky), ve které se mě Čikatilo pokusil přesvědčit, abych s ním natočil rozhovor. A nebyla to vražda, o čem chtěl Čikatilo mluvit, ale nějaký absurdní příběh o tom, jak organizovaní zločinci v jeho domovině postavili veřejné záchodky poblíž jeho bytu a on teď

přijel do Moskvy, aby osobně vznesl stížnost u ruského prezidenta Michaila Gorbačova.

Pomyslel jsem si, že je to pěkně hloupá historka (zvláště v porovnání s důvody ke stížnostem ostatních Rusů ve stanovém městečku), a nijak jsem na něj netoužil plýtvat naší drahocennou videopásku, proto jsem ho odmítl. (V roce 1990 byly pásky do televizní kamery velmi drahé a v Rusku se daly sehnat jen s obtížemi.) A stejně jako v případě Cottinghama jsem zjistil až mnohem později, s kým jsem to měl tu čest. Se svým druhým divokým monstrem. Moje náhodná setkání se *dvěma* sériovými vrahy, *mými dvěma sériovými vrahy*, vypadala jako nějaká podivná matematika. Sérioví vrazi jsou vzácní. A zatímco *jednou* se může stát cokoliv, jako když do vás uhodí blesk, tak potkat *dvakrát* sériového vraha už je zvláštní. Jenže v tu samou chvíli mě to nutilo přemýšlet, že možná byli i další, které jsem potkal, aniž bych si to uvědomil; možná byli *tři – nebo i víc* – a tohle tušení mě nakonec v roce 2004 přimělo k napsání první knihy o sériových vražích.

A díky tomu, že FBI v roce 2005 změnila definici sériového zabíjení z minimálně tří obětí na dvě, jsem si uvědomil, že jsem skutečně potkal ve svém životě *tři* sériové vrahy. S tím třetím jsem se setkal na začátku 80. let, když byl na počátku své „kariéry“ mezi první a druhou vraždou.

Pracoval jsem v utajení na dokumentárním snímku o Ku Klux Klanu. Gary „Mick“ MacFarlane byl bezpečnostní ochrankou místní odnože KKK a už v té době měl na svědomí jednu oběť. U soudu byl shledán nevinným z důvodu nepřítetnosti. Umístili ho do psychiatrické léčebny, odkud byl po několika letech propuštěn, poté co ho psychiatři shledali zdravým. MacFarlane si našel práci jako ochranka se psem a přidal se ke KKK. Několik let po našem setkání jsem si přečetl v novinách, že zabil svoji druhou oběť. V 80. letech ještě nebyl považován za sériového vraha, ale poté co FBI snížila

svoje kritéria ze tří na dvě oběti, se zpětně stal *mým* třetím mužem. Pomyslel jsem si, co to musí být za šílenost, když jsem se setkal se třemi sériovými vrahy, aniž bych je hledal?

Neměl bych ovšem být těmi svými „blízkými setkáními“ se sériovými vrahy *tak* překvapený. V době, kdy jsem se v roce 1979 setkal se *svým* prvním, potkala manželka amerického prezidenta toho *svého*, když v květnu 1978 hostil John Wayne Gacy jako ředitel výročního chicagského pochodu ke vzniku polské ústavy manželku tehdejšího prezidenta Jimmyho Cartera Rosalyn. Bílý dům zveřejnil oficiální fotky první dámy, jak pózuje s Gacym.²¹ K ostudě Bílého domu našla policie o šest měsíců později v Gacyho sklepech dvacet šest mrtvých těl a několik dalších i jinde.

A v té samé době potkal Carterův viceprezident, Walter Mondale, *svého* sériového vraha, mladého Jeffreyho Dahmera, který z legrace zařídil pro sebe a své spolužáky během jejich školního výletu do Washingtonu D.C. spontánní návštěvu (nepovedlo se mu zajistit si setkání s prezidentem Carterem).²²

A v roce 1977 se kalifornský guvernér Jerry Brown nejenom setkal se svou sériovou vražedkyní, ale ještě s ní tančil a objímal ji. Dorothea Puenteová alias „Paní domácí z cely smrti“, která pohřbila některé z devíti postarších obětí v růžové zahradě svého penzionu v kalifornském Sacramentu, si kupovala místa u stolů na politických charitativních večeřích, kde se také potkala a zatančila si s guvernérem.²³

Pokud existovali sérioví vrazi, kteří se objevovali ve zpravodajských studiích, doprovázeli první dámu, navštěvovali Bílý dům a tančili s guvernérem, pak moje malá setkání vypadají jako nic. Zdá se, že na sériové vrahy narážejí úplně všichni.

Rodney Alcala, který byl pravomocně odsouzen za vraždy sedmi žen a je podezřelý z dalších až 130 vražd, údajně bral v roce 1970 filmové lekce u Romana Polanského, který o rok dříve těsně „zmeš-

kal“ setkání se zfanatizovanými zabijáky Charlese Mansona (pravděpodobný samostatný druh sériových vrahů), když zabili jeho těhotnou ženu Sharon Tateovou.²⁴ (V tu noc byl pozván také herec Steve McQueen a spisovatel Jerzy Kosiński, ale nakonec nedorazili.)

Sérioví vrazi se dokonce objevili i v televizi. Tentýž Rodney Alcala se zúčastnil show *The Dating Game* (a zvítězil), zatímco Edward Wayne Edwards, který zabil přinejmenším pět lidí, se objevil hned ve dvou podobných pořadech, *To Tell the Truth* a *What's My Line?*, a to ve chvíli, kdy byl usvědčený ze spáchání zločinu.²⁵ (V nedávné době se v kuchařské show *Celebrity MasterChef UK* objevil britský sériový vrah s nekrofilními sklony Stephen Port, „Zabiják z Grindru“, a připravoval masové kuličky, zatímco ve stejné době zavraždil a posléze znásilnil minimálně čtyři muže.²⁶)

Sérioví vrazi si dokonce náhodně křížili cestu navzájem. Chicagský sériový vrah a člen satanistického kultu Robin Gecht, později spojovaný se skupinovými znásilněními/mučením/kanibalskými vraždami sedmnácti žen, byl zaměstnán jako pomocník u Johna Gacyho. Ani jeden z nich si nebyl vědom nezákonných aktivit toho druhého.

Adolph James „Jimmy“ Rode alias Cesar Barone tvrdil, že se osobně „učil“ od Teda Bundyho, když s ním nakrátko skončil ve stejné věznici na Floridě. Barone tam rozvážel tácy s jídlem a později vykládal lidem, že mu Bundy našeptával, jak je snadné zabít ženy a zametat za sebou stopy.²⁷ Později Barone znásilnil a zavraždil čtyři ženy.

A pak tu máme zlatý hřeb! Případ, kdy jeden sériový vrah zavraždil druhého. Wayne Henley zastřelil v roce 1973 Deana Corlla (alias Cukráře), poté co ti dva společně v texaském Houstonu umučili, znásilnili a zavraždili dvacet osm mladíků. Corll vyhrožoval, že z Henleye udělá svou dvacátou devátou obět, ale Henley udeřil první a Corlla *dexteroval*. (Dexter byl tzv. zabiják s komplexem Robina Hooda, který si vybíral oběti jen z řad zločinců.)

Vážně to vypadalo jako nějaká zombie nákaza, jako by noví sérioví vrazi vznikali pokousáním od těch již existujících, a dokonce se obraceli jeden proti druhému.

V 90. letech už všichni pojem „sériový vrah“ znali a hodně lidí se s nimi osobně setkalo, i když jen náhodně nebo krátce. Stejně jako Polanski měly tu čest i další celebrity. Sean Penn, který si v roce 1987 odpykával šedesátidenní trest v losangeleském vězení za bezohlednou jízdu, si vyměnil několik vzkazů s Richardem Ramirezem alias „Nočním stopařem“.²⁸ Zpěvačce skupiny Blondie Debbie Harryové na začátku 70. let zastavil Ted Bundy, když stopovala u cesty. Z vozu utekla kvůli jeho podivnému chování.²⁹ A některé celebrity se dokonce stali jejich oběťmi. Larry Flynt, okázalý vydavatel magazínu *Hustler*, byl v roce 1978 postřelen a upoután na invalidní vozík sériovým vrahem Josephem Paulem Franklinem, který zabil nejméně osm obětí a možná až dvacet dva. Důvodem byla rasová nenávist a posedlost páry různých ras (Flyntův magazín otiskl fotky mezirasového sexuálního styku). Italský módní návrhář Gianni Versace byl v roce 1997 zavražděn jako poslední oběť v řetězci vražd sériového vraha Andrewa Cunanana na schodech před svým domem v Miami Beach. Ashton Kutcher v roce 2001 objevil tělo své přítelkyně zavražděné „Hollywoodským rozparovačem“, který v současnosti čeká na soud, v němž čelí obvinění ze tří vražd spáchaných v období let 1993 až 2005 a je podezřelý z dalších sedmi zabití.³⁰ (Pozn. překl. Michael Gargiulo byl v létě roku 2021 odsouzen k trestu smrti za vraždu dvou žen.) Plukovník vzdušných sil a sériový vrah Russell Williams pilotoval kanadský ekvivalent Air Force One a přepravoval nejenom premiéra, ale také jiné vysoké představitele včetně královny Alžběty, zatímco si nahrával na video znásilnění a vraždy dvou žen. Jednou z nich byla desátnice pod jeho velením. Dále se také dopustil stovky nepovolených vniknutí a loupeží dámského spodního prádla.³¹

Od chvíle, kdy jsem publikoval knihu *Serial Killers: The Method and Madness of Monsters* (*Sérioví vrazi: Řád a šílenství monster*), jsem dostal tucty dopisů, ve kterých mi lidé vyprávějí o sériových vrazích, které nabrali jako stopaře, nebo je znali ze školy či práce, bydleli vedle nich atd. Většina z těch příběhů je věrohodná a odpovídá časové ose a místu. Pokud měli štěstí, obešla se jejich setkání bez zranění. Pár jich dokonce bylo veskrze kladných, jako jeden od bývalého odstřelovače námořní pěchoty, který měl v Kalifornii sexuální styk s homosexuálním sériovým vrahem Randym Kraftem alias „Dálničním vrahem“, který si vedl tzv. „Seznam smrti“. Kraft byl usvědčen ze zdrogování, znásilnění a zabití šestnácti mladých mužů (pár z nich patřilo k mariňákům) a je podezřelý z šedesáti sedmi dalších vražd. Bývalý člen námořnictva ve svém dopise tvrdí, že Kraft mu dal v jeho životě nový směr a „zachránil“ ho. V roce 2013 publikoval svůj příběh a napsal: „Díky němu jsem si připadal výjimečný a neodolatelný. Jednoho neuvěřitelně krásného kalifornského odpoledne jsem se do něj zamiloval. A nikdy jsem jiného muže neměl, předtím ani potom, až do té míry mě to ovlivnilo.“³²

A svým způsobem to dává smysl. Všichni se opakovaně setkáváme s tucty lidí a sérioví vrazi nejsou výjimkou. Nezabijí většinu lidí, které potkají, takže jich existují tisíce, kteří se s těmito monstry vědomě i nevědomky osobně setkají. Jenom pro několik z nich to dopadlo špatně.

Ale v 70. a 80. letech počet těchto nešťastníků dramaticky narostl a na opuštěných pozemcích, v křoví, v lesích, na hřbitovech, v příkopech u cest, v popelnicích, v kanálech, v řekách a bažinách, v zahradách, ve sklepích nebo v plastových pytlích na půdách se začaly vršit mrtvoly, jejichž videonahrávky nebo fotografie sloužily jako mrtvé trofeje. Začal jsem uvažovat, kolik sériových vrahů by mohl průměrný člověk potkat ve frontě u McDonalda nebo vedle

kolika by mohl sedět v autobuse či zaparkovat svůj vůz v obchodním centru nebo prostě potkat na ulici.

Dokonce i jeden z mých čtenářů se ukázal být notorickým sériovým vrahem. Dennis Rader alias „BTK zabiják“ (pozn. překladatele: BTK jsou počáteční písmena anglických slov svázat, mučit, zabít) měl ve svém vlastnictví moji knihu společně s publikací kolegyně, profesorky forenzní psychologie a spisovatelky Katherine Ramslandové, když ho přišli zatknout.³³ Občas mě z této „profesionální propagace“ až mrazí.

Ale i když třeba neměli se sériovým vrahem osobní zkušenost, na konci 90. let už se všichni shodli, co jsou zač; muži bílé pleti, kteří nejméně třikrát zabili ze sexuálních důvodů a při různých příležitostech, mezi kterými měli čas vychladnout. Jenže v roce 2010 se všechno změnilo. Profilovač už nemůže počítat s tím, že neznámý pachatel bude muž bílé pleti. Studie ukázaly, že 50–60 % současných sériových vrahů jsou Afroameričané³⁴ – až na to, že se málokdy objeví na titulní stránce novin. Pachatelé tíhnou k zabíjení příslušníků své rasy a sérioví vrazi se často zaměřují na prostitutky a „bezvýznamné“ lidi, což jsou přesně ty oběti, které přitáhnou nejméně pozornosti a zájmu médií. Vraždy jedenácti chudých žen, spáchané v letech 2007 a 2008 „Clevelandským škrtičem“ Anthony Sowellem, se dostaly do novin jenom proto, že si nechával jejich těla v domě navzdory stížnostem sousedů na zápach tlejícího masa. „Drsný spáček“ Lonnie Franklin Jr. je podezřelý ze stovek vražd pohřešovaných kalifornských žen, které nebyly téměř třicet let hlášeny a vyšly najevo, až když byl v roce 2016 odsouzen za 11 sériových vražd. „Kansaský škrtiček“ Lorenzo Gilyard byl spojován s vraždami třinácti žen a usvědčen ze šesti. Většina jeho obětí měla v ústech nácpan papírový nebo látkový ručník, byla znásilněna, uškrcena a chyběly jim boty. Navzdory vysoké-

mu počtu obětí jsou jména těchto afroamerických sériových vrahů méně známá než jména bílých sériových vrahů jako Ted Bundy nebo John Wayne Gacy.

Na počátku 21. století připadala na každých šest sériových vrahů jedna žena a 53 % z nich zabilo nejméně jedno dítě nebo ženu. Od 80. let si sériové vražedkyně už častěji vybíraly naprosto náhodné oběti. Vzporovaly tak stereotypu „černých vdov“, které zabíjely jen své manžele nebo milence.³⁵ Ženy, známé jako „tiché vražedkyně“, nejsou ani často uznávány jako sérioví vrazi. Například Genene Jonesová, texaská zdravotní sestra, podezřelá ze zabití šedesáti kojenců ve své péči, byla usvědčena jenom ze dvou z nich a dostala trest, při němž by byla v roce 2017 oprávněna k propuštění na svobodu. V zoufalé snaze zabránit jejímu květnovému propuštění byla dodatečně obžalována z vražd, které se odehrály v letech 1977 až 1982. Sériové vražedkyně jsou také známy tím, že se dávají dohromady se sériovými vrahy, jako například Karla Homolková z Kanady, která pomáhala svému manželovi, Paulu Bernardovi, znásilnit a zavraždit tři mladé dívky včetně své vlastní mladší sestry; a Charlene Adell (Williamsová) Gallegová, která figurovala s manželem Geraldem u znásilnění, mučení a vražd deseti lidí. Je zajímavé, že po jejich zatčení a výpovědi proti manželům obdržely obě ženy relativně nízké tresty; teď už jsou na svobodě. (Všechny tři případy detailně popisují ve své knize *Female Serial Killers: How and Why Women Become Monsters*; *Ženské sériové vražedkyně: Jak a proč se ženy stávají monstry*, vydané v roce 2007. Podívejte se také na titul *Paul Bernardo and Karla Homolka: The Ken and Barbie Killers*; *Paul Bernardo a Karla Homolková: Ken a Barbie zabijáci* z roku 2016, najdete tam Karlin život poté, co opustila vězení.)

A když už jsme si mysleli, že víme, co jsou sérioví vrazi zač, tak jsme to museli celé přehodnotit.

NOVÁ DEFINICE SÉRIOVÝCH VRAHŮ

Existuje mnoho návrhů, jak definovat sériové zabíjení, a to:

- Pokud někdo zabije minimálně tři osoby během více než třiceti dní (R. Holmes a S. Holmes)³⁶;
- Přinejmenším dvě na fantazii založené nutkavé vraždy spáchané v různých časech na různých místech, u nichž není žádná souvislost mezi obětí a pachatelem, který nevráždil pro vlastní obohacení. Oběti mají podobné charakteristiky (Steven A. Egger)³⁷;
- Pokud jedinec, konající sám nebo s někým, spáchá s přestávkami dvě nebo více vražd za určité časové období (Vernon Geberth)³⁸;
- Předem promyšlená vražda tří nebo více lidí spáchaná v civilním kontextu v průběhu času jako samostatné incidenty, při nichž si pachatel cíleně vybral vraždu (B. T. Keeney a K. Heide)³⁹;
- Pokud někdo spáchá v průběhu času přinejmenším deset vražd. A ty jsou násilné až brutální, ale také rituální – sami sebe vnímají jako sériové vrahy (Helen Morrisonová)⁴⁰;
- Pokud někdo zabije dvě a více obětí, přičemž má čas se mezi oběma vraždami emocionálně uklidnit (Deborah Schurman-Kauflinová)⁴¹.

Před rokem 2005 platila pro sériové zabíjení tradiční definice, kterou představila FBI poprvé v roce 1980: tři oběti zabitě během samostatných incidentů, mezi kterými mohl vrah „vychladnout“. Stále je často mylně citovaná jako současná definice. Jenže FBI si nakonec uvědomila, že „tři oběti“ představují všechny možné statistické

a konceptuální problémy. Vylučovala vrahy, kteří měli očividně rozpoznatelnou psychickou poruchu sériového vraha, ale byli dopadeni hned po první nebo druhé vraždě, než mohli spáchat onu nezbytnou třetí vraždu. A nepočítala ani se sériovými pachatelí, kteří byli uznáni vinnými pouze ze dvou případů, čímž technicky vyloučila hned několik historických sériových vrahů jako Albert Fish, Ed Gein, Albert DeSalvo a Wayne Williams, kteří byli všichni odsouzeni za jednu nebo dvě vraždy, bez ohledu na přesvědčivé svědectví mnoha dalších svědků. Většina záznamů o odsouzení sériových vrahů obvykle zahrnuje další počet „domnělých vražd“, z nichž jsou podezřelí. Jakmile je ovšem sériový vrah jednou usvědčen u příslušného soudu, často se ostatní jurisdikce ani nenamáhají domáhat se jeho vydání, aby ho mohly postavit před další soud, protože je to pro ně velmi nákladné.

Odborníci se také často dohadují, zda jsou sérioví vrazi definováni kompulzivními sexuálními fantaziemi, které jsou vlastní jejich zločinům. Diskutovalo se i o tom, zda jsou pachatelé vždy muži. Zda jsou oběti vždycky náhodné, a pokud ano, měli by být nájemní zabijáci, členové pouličních gangů, zločinci páchající genocidu a teroristé také považováni za sériové vrahy, vzhledem k tomu, že zabíjí náhodné oběti při různých příležitostech, mezi kterými mají čas vychladnout? Nebo si musí sériový vrah či vražedkyně vybrat svoji vlastní oběť, a co ta volba představuje? Je sériové zabíjení vedlejším symptomem poruchy chování jako psychopatie nebo sociopatie, nebo je to sama o sobě návyková parafilie (sexuální zvrhlost) zvaná erotofonofilie? (Více o parafilii a erotofonofilii níže.) Mnoho z těchto debat je stále náplní konferencí a zaujímá místo na stránkách akademické forenzní literatury.

Během jedné takové odborné konference v San Antoniu v roce 2005 (Serial Murder Symposium), pořádané národním centrem pro analýzu násilných zločinů (NCAVC) a jednotkou analytiků lidské-

ho chování (BAU) při FBI, byla konečně oznámena nová definice sériového vraha jako „nezákonné zabití dvou nebo více obětí stejným pachatelem (pachateli) při různých příležitostech“ z *jakéhokoliv důvodu*, a to včetně „hněvu, vzrušení, finančního zisku a získání pozornosti“. ⁴²

Jinými slovy, ženy, zločinci páchající genocidu, nájemní vrahové, členové pouličních gangů, misionářští sérioví vrazi, kteří se mohou zaměřovat na lékaře provádějící potraty nebo mezirasové páry, a dokonce i teroristé do této nové široké definice FBI spadají. Říká nám, že dnes je sériovým vrahem kdokoli, kdo zabije dvě a více obětí při jasně oddělených incidentech.

Většina odborníků se dnes shodne na této definici sériového zabíjení: vražda *dvou nebo více obětí* provedená na základě *jakéhokoliv motivu* během *různých příležitostí*, mezi nimiž měl pachatel možnost *vychladnout*. ⁴³ Stále ovšem přetrvávají debaty, co přesně představuje dobu na vychladnutí a jaká je její minimální délka. ⁴⁴ Zvažme například Andrewa Cunanana, který zavraždil Gianniho Versaceho poté, co zabil během několika týdnů čtyři další oběti; Paula Johna Knowlese, který zavraždil v roce 1974 osmnáct obětí během čtyř měsíců; Christophera Wildera, který zabil v roce 1984 osm žen v šesti týdnech napříč celou zemí; nebo washingtonští odstřelovači z Beltway, kteří zastřelili sedmnáct obětí během několika týdnů. Žádný z těchto sériových vrahů se během uklidňovacího období nevrátil ke svému každodennímu životu; zůstávali celé týdny nebo dokonce i měsíce „na cestě“ ve svém „vražedném módu“. Představují snad tzv. „horečné sériové zabijáky“? Nebo je jejich zločin pouze jediný incident rozprostřený do delšího časového úseku?

Zdá se, že nová definice otevírá prostor pro zabijáky z minulosti, když do ní zahrnuje vrahy jdoucí po zisku, anděly smrti

(milosrdné vrahy), vrahy s Münchausenovým syndromem v zastoupení, černé vdovy, válečné zločince, zločince páchající genocidu, teroristy a nájemné vrahy, kteří všichni často trpí duševními poruchami chování, jež jsou podobné „tradičním“ sexuálním sériovým vrahům, a mají možnost mezi svými vraždami vychladnout. Statisticky tak máme ve své historii mnohem více sériových vrahů, než jsme si mysleli, a mnohem více jich ještě díky této nové definici přijde v budoucnu. Velmi to zkresluje a mate celý statistický pohled na věc.

Pro zjednodušení se v této knize nebudeme zabývat několika kategoriemi sériových vrahů, kteří leží mimo klasickou koncepci zabijáků poháněných sexuálními fantaziemi, jako například:

- *sérioví vrazi jdoucí po zisku*, kteří zabíjejí čistě z materiálního hlediska, jako tradiční sériové vražedkyně „černé vdovy“ nebo organizovaní nájemní zabijáci či drogoví *sicarios*;
- *hédonističtí sérioví vrazi*, kteří vyhledávají pobavení nebo publicitu, nebo aby znovu jasně projeвили svoji „životní moc“ nebo touhu po síle a kontrole;
- *misionářští sérioví vrazi*, kteří zabíjejí z pomsty nebo z rasových důvodů či z náboženských a ideologických motivů. Sem můžeme zařadit všechny vrahy páchající válečné genocidy a teroristy, ale stejně tak vrahy lékařů, kteří provádějí potraty, nebo vrahy smíšených párů, imigrantů a bezdomovců. A dokonce také některé vrahy prostitutek, kteří si je vybírají, aby „očistili“ společnost, a sériově zabíjející „anděly smrti“ jako sestřičky a pečovatelky o nevyléčitelně nemocné, staré lidi a o malé děti, jež je chtějí „vytrhnout z jejich mizérie“;

- *vizionářští sérioví vrazi*, kteří jsou v právním slova smyslu nepříčetní a trpí deziluzemi nebo halucinačními představami na základě své mentální poruchy a kteří si nejsou vědomi svých činů (velmi výjimečná kategorie);
- *sérioví vrazi s Münchausenovým syndromem v zastoupení*, kteří vyhledávají pochopení a pozornost, když kolem nich lidé umírají. Jsou poměrně častí a ne vždy jsou to ženy. Zahrnují matky a chůvy, které zabíjejí děti při výkonu svého povolání, a sestřičky (včetně zdravotních bratrů), kteří zabíjejí své pacienty, aby vypadali více jako hrdinové a přitahovali k sobě pozornost svých spolupracovníků, ostatních pacientů a jejich rodin.

Ačkoliv všechny tyto kategorie splňují současnou definici sériového vraha, nejsou tím, co si obvykle pod pojmem sériový vrah představujeme: muže, který zabíjí, aby zrealizoval svoji sexuální fantazii. Tyhle ostatní typy jsou méně časté než „průměrný“ sexuální sériový vrah a zahrnují různé duševní poruchy. A přestože v této knize podporuji definici dvou-nebo-více-obětí-při-různých-příležitostech-z-jakéhokoliv-důvodu, zaměřuji se hlavně na historii „tradičních“ sériových vrahů, které pohánějí sexuální fantazie, většinou muže (ačkoliv občas mohou mít tyto typy sexuálních sériových vrahů ženské komplice).

NOVÝ SVĚT: SÉRIOVÁ EROTOFONOFILIE

Zatímco organizovaný/neorganizovaný profilovací systém FBI je z vyšetřovací perspektivy užitečný, na klinicko-forenzně-psychiatrickém poli k porozumění tomu, *proč* sexuální sérioví vrazi dělají

to, co dělají, moc nepomáhá. Současná forenzní literatura občas používá typologii dle povahy znásilnění, která rozděluje sériové vrahy podle následujících čtyř motivů:

- *ujišťující pachatel* (sériový vrah „gentleman“ s nízkým sebevědomím): hledá u oběti ujištění o vlastní mužnosti a milenecké zdatnosti v deziluzi, že tím oběti dělá dobře. Znásilnění je plánované, ale vražda nikoliv a dojde k ní tehdy, když chování oběti nabourá pachatelovy fantazie nebo přeruší radost se znásilnění. Pachatel buď oběť chladnokrevně zabije kvůli svému ponížení nebo z náhlého zklamání;
- *asertivní pachatel* (sériový vrah, který na to má právo): uplatňuje maskulinní moc nad ženskou nebo mužskou obětí. Znásilnění je plánované, ale vražda ani v tomto případě ne a dojde k ní, když pachatel ztratí kontrolu nad mírou síly a násilí, které jsou nutné k tomu, aby udržel svou oběť pod kontrolou;
- *zuřivý nepřítel žen* (pomstychtivý a vzteklý sériový vrah): znásilnění i vraždu plánuje. Vražda je často až „přehnaná“ – násilí jde za hranici toho, co je nutné k usmrcení oběti, většinou ženy. Primární motiv je jeho potřeba pomsty. Chce zúčtovat nebo cosi oplatit ženě, která ho urazila, nebo její náhradnici. Vztek je často podněcován ženou, která v minulosti nebo přítomnosti z hlediska moci pachatele převyšovala – jeho matkou, manželkou, přítelkyní, učitelkou nebo nadřízenou;
- *násilím vzrušený pachatel* (sadistický sériový vrah): i v tomto případě znásilnění i vraždu plánuje. Primárním motivem je sadistická potřeba způsobovat bolest a strach mužské či ženské oběti pro svoje vlastní sexuální potěše-

ní. Trestný čin je charakteristický prodlužovaným mučením a zohavením oběti obvykle ještě před smrtí, ale může nastat i po ní. Vražda samotná není pro pachatele tak důležitá, soustředí se hlavně na proces, který k ní vede.

Někteří odborníci používají vzkříšené archaické termíny – „roz-toužený vrah“ nebo „požitkářský vrah“ nebo, v akademické řeči, „erotofonofil“ –, aby snižovali tyto pachatele před ostatními typy nesexuálních sériových vrahů.

Termín „erotofonilie“ (vražda kvůli sexuální touze) je odvozený ze jména řeckého boha lásky, Eroze, a slova „*phonia*“ (krveprolití nebo vražda). Je definován jako „sadistické a brutální zabití, zahrnující zohavení různých částí lidského těla, a zvláště genitálií“,⁴⁵ nebo jako „krutost, mučení nebo jiné činy sexuální povahy, které vyvrcholí smrtí oběti a zahrnují takové akty, které se běžně označují za sexuální sadismus... Tato širší definice sexuálního mučení zahrnuje oběti při vědomí, v bezvědomí, živé či mrtvé.“⁴⁶

Díky své základně převážně mužských psychopatologických poruch tato definice sériové erotofonilie téměř úplně vylučuje sériové vražedkyně, kromě těch relativně vzácných případů, kdy se ženy ochotně stávají komplici mužských sadistických erotofonofilů („syndrom Bonnie a Clyde“ nebo hybristofilie).

Většina z nás dokáže pochopit zabíjení kvůli zisku nebo odplatě nebo z ideologických důvodů či jako důsledek deziluzí způsobených mentální poruchou. Ale je mnohem obtížnější přinutit naši mysl přemýšlet o sériovém zabíjení, které zahrnuje znásilnění, mučení, zohavování těl, kanibalismus nebo nekrofilii (sex s mrtvým tělem) – často spáchané někým, kdo se jeví jako rozumný a fungující člen společnosti, jako například přátelský soused se třemi dětmi nebo spolehlivý kolega nebo ten chlápek u předních dveří, který nám právě dovezl balíček.